

giānes/, а потоа го споредува соодносот на */Kret-ās/*, наспроти придавката Крѝт- ‘критски’, кое е супстантивизиран сингулатив кон месниот колективен назив *Krētā, како лично име ‘Жител на Крит’, со *o-re-a₂*, */Ore^hās/* < *ores-ā ‘Жител на планина’. Во такава смисла е и *wa-tu-wa* */wastuw-ā/* ‘градски амбиент’, колектив кон *wa-tu*, кој не означува место, а социјален колективитет.

Именки и лични имиња со социјално значење се образуваат паралелно со суфиксите *-ās* и *-eus*: */khalk-eus/* кон *ka-ko* */khalkos/*; */ktoin-eus/* кон */ktoinā/* (парцела земја). Овде е посебно показателна формата *o-re-e-u, ген. *o-re-e-wo* */Ore^heus/*, наспроти *o-re-a₂* */Ore^hās/*. При тоа констатира дека суфиксот *-ās* е наследен од и.-е., а *-eus* е помлад. Овде го гледа и зародокот на грчкиот суфикс *-tās*. Покрај */Ore^hās/* и */Ore^heus/* во микенскиот се јавува и */Orestās/* < *ores-stās < **steH₂-* ‘што стои (живее) на планина’, со исто значење како ст.инд. *giri-ṣṭah*, придавка, додека во грчкиот тоа е супстантивизирано */Orestās/*, ‘Ορέστης, слично на и.-е. *swetas, предгрч. *^hwet-ās*, *Krēt-ās*, мик. *Ke-re-te-u* */Krēt-eus/*. При тоа, за развојот на баритониот акцент смета дека придонесле формите: *orésteros* : *oréstās*, *agróteros* : *agrótās*, *a-ko-ro-ta* ἀγρότης ‘жител на необработена земја, селанец’. Уште од предмикенско време и.-е. суфикс **-tēr* започнал да цитира со *-tās*, главо со пропарокситонен акцент.

Истражувајќи го потеклото на *-tās* и анализирајќи ги примерите со овој суфикс, авторот решава и многубројни други, не само јазични (фонолошки, морфолошки, зборообразовни, семантички) проблеми, туку и разни реалии, сврзани со интерпретацијата на микенските документи. Книгата претставува образец на микенолошка студија, која долго време ќе служи како неопходен прирачник по микенска грчка и индоевропска филологија.

П. Хр. Илиевски,
 Кеј „13 ноември“ 20, Скопје.

SYLVIE LE BOHEC, *Antigone Doson, roi de Macédoine*, Travaux et Mémoires, Études anciennes, 9, Presses Universitaires de Nancy, 1993, 525 стр., 10 цртежи, 6 табли

Докторската теза за Антигон Досон, одбранета на Сорбона е 9-та книга на збирката антички студии од посебните изданија „Travaux et mémoires“ на Универзитетот во Нанси. Иако Антигон Досон е еден од најуспешните кралеви од династијата Антигониди, тој беше прилично запоставен од историчарите. Тоа се должеше во голема мерка и на скудноста на изворите, меѓутоа најновите наоди, пред сè епиграфските извори ѝ овозможува на S. Le Bohec да напише дело, во кое се опфатени сите страни на неговото владеење, од политичката, религиската, економската до онаа на државното уредувањето во време на Антигонидите. Планот на книгата е јасен и прегледен: книгата е поделена на три дела, а секој од нив на глави. Во воведот е даден критички приказ на досегашните проучувања на Антигон Досон како и главните прашања што се разгледу-

ваат во книгата. Преамбулата содржи критички осврт на четирите вида извори: наративните, епиграфските, нумизматичките и археолошките.

Првиот дел под наслов „Неочекуваниот крал-спасител“ се однесува на неговото потекло и условите во негово време: смртта на Деметриј II, малолетниот законски наследник – идниот крал Филип V, надворешната опасност (гл. I); на невообичаениот начин на кој станал крал (гл. II) и на првите години на неговото владеење (гл. III). Во последнава глава, во поглавјето за границите на македонската држава, јужната граница ја става на север од Пелагонија, поточно кај Sintia (стр. 163), како постарите научници, без да ги даде поновите мислења. Меѓутоа како дајќи пример само кај Т. Ливиј (XXVI, 25, 2–6) како дардански а не пелагонски, и неговата автентичност не е воопшто сигурна (има мислења дека станува збор за искривен облик, cf. F. Papzoglou, Srednjobalkanska plemena u predrimsko doba, Sarajevo, 1969, стр. 117). Воколку навистина станува збор за град треба да се бара западно од Пелагонија заради правецот на походот на Филип V, во врска со што тој се споменува прв и единствен пат. Инаку, најинтересна глава во овој дел е втората во која авторката го разгледува прашањето за функциите (титулите) на А. Досон, двојната титула: старател (epitropos) на Филип и стратег на државата, покажувајќи дека старателството не подразбира и кралска власт како што често се тврдеше. Во потврда на тоа ги користи и другите случаи на малолетни кралеви во текот на македонската историја при тоа давајќи пример од спартанското уредување кој е несоодветен бидејќи во Спарта не станува збор за кралско уредување во вистинска смисла на зборот, туку за дијархија, што може убаво да се види во книгата за кралското уредување во грчкиот свет од П. Карлие (cf. ЖА 35, 1985, стр. 160–164). Антигон Досон истовремено ја добил титулата стратег која се однесува на врховната команда на војската, единствен таков случај кај Антигонидите. Иако во изворите нема точни податоци за траењето на старателството авторката покажува дека тоа траело многу кратко, односно дека откако се покажал способен и лојален кон династијата, истата-229 год. од македонските првенци бил избран за крал што во вакви случаи е вообичаена постапка при наследување на власта. При тоа како пример го зема и случајот на Филип II кој не е соодветен бидејќи не е сигурно дека Филип прво бил старател на Аминта и дури потоа крал.

Во II-от дел насловен „Кралството на Антигон“ се расправа за политичката моќ на Антигон Досон, симболите на власта, титулатурата, членовите на кралското семејство и нивните задолженја, социјалниот состав на кралскиот дворец (гл. I), за управувањето со кралството, при што ги расчленува разните видови административни служби во Македонија (епистати, заменици на епистати, cheiristai, dikastai) и во заземениите области (стратези, phrougarchoi), за користењето на суровините на кралството (гл. II) и за војската (гл. III). Во поглавјето „Ограничувања на власта“ расправа и за ознаката Makedones што се јаува заедно со името на кралот на званичните документи од времето на Антигонидите. На некои документи пак наместо Makedones, пишува to koinon Makedonon, или само Makedonon (на монетите) та затоа голем број историчари мислат дека тоа е едно исто и дека народот не се поистоветува со кралот како во време на Аргеадите, туку управува заедно со него. Авторката не го прифаќа ова толкување иако нема јаки аргументи за тоа. Така на пр. вели дека Македонците не му се колнеле на верност на кралот како

Епирците, туку како на врховен заповедник на војската, што е спротивно на точната забелешка изнесена на стр. 121 дека врховната команда е задача на кралот *par excellence*.

Третиот дел насловен „Антигон Досон и возобновување на македонската моќ“ се состои од 4 глави. Првата се однесува на походот во М. Азија чие преземање, во недостиг на извори се ставаше под прашање (а денес е потврдено со епиграфски извори од Лабрунда и Ксантос), на утврдување на мотивите, целите и датумот на овој поход; на македонската власт во Карија и македонското влијание во Егејот. „Антигон и создавањето на Хеленскиот сојуз“ е наслов на втората глава во која се разработува постапката на создавањето, улогата, природата и целта на сојузот, за членките на овој сојуз, (составен од помали сојузи а не полиси). Сојузот е резултат како на состојбата на Пелопонес така и на способноста на Антигон за кого сојузот е само средство за наметнување на македонската власт на најголемиот број грчки држави под маска на сојуз и орудије за борба против Спарта. Притоа го застапува мислењето дека и Илирите биле членови на сојузот без да уточни кое од илирските племиња. Сепак поголемиот број историчари мислат дека Деметриј од Фарос, кој владеел во име на Римјаните како регент на малолетниот Pines (Ардиен) бил член на овој сојуз создаден 224-та год., како поради личните врски со Антигон Досон така и од порано склучениот меѓусебен сојуз. „Битката кај Селесија“, по која Спарта за прв пат ќе биде заземена од странска сила, со што Македонците прв пат стануваат целосни и вистински господари на Пелопонес, а Спарта мора да се зачлени во Хеленскиот сојуз, е третата глава. Четвртата глава „Крајот на владеењето, последиците од битката кај Селесија и смртта на кралот“ се однесува на начинот на владеењето на Пелопонес (менување на уредувањето на Спарта и Тегеја) и на почестите давани од страна на грчките држави, како во текот така и по смртта на Антигон-ослободувачот од спартанските тежненија за хегемонија, од опасноста од пренесување на спартанските социјални реформи во другите полиси и возобновувачот на мирот. Тоа се почестите укажувани во текот на Немејските игри; титулите: добротвор, спасител; прекрстувањето на Мантинеја во Антигонеја, име што градот ќе го носи до II в. н.е.; статуата во Олимпија; Антигон и Филип ги овенчува персонифицираната Хелада (Paus. VI. 16); празникот Антигонеја, кој по смртта на Антигон уште 50 год. е славен во Сикион. Разболувајќи се по битката со илирските пљачкаши на Македонија, Антигон грижливо го подготвува устоличувањето на Филип, чии права на наследник ги зачувал како што се обврзал пред македонските првенци кога ја добил власта во Македонија.

Во заклучокот се сумирани резултатите од подробните анализи од книгата во која има и непотребни повторувања, и дава заокружена слика за овој како што го нарекува Е. Вил „случаен владетел“.

Треба да се подвлече и тоа дека авторката користи јасни термини со мали исклучоци (на стр. 315 Агријаните ги нарекува Трако-Македонци) не ги меша Грците со другите народи, освен во поглавјето Антигон и другите грчки држави, стр. 177 што го почнува со Илирите, од што произлегува дека тие се Грци!

Од техничките грешки најнепријатни се оние со неотпечатени последни редови: стр. 419, стр. 374 при што ја нема забелешката 10, како и заб. 8 на 420 страна.

Со својот критички однос кон изворите и стручната литература S. Le Bohec дошла до нови сознанија, без да се впушта во непоткрепени оценки и мислења за прашања што на сегашново ниво на сознанија и достапност на извори не можат да бидат решени. Со тоа ова дело е незаменливо за секој кој се занимава со античката историја на Македонија.

Ната Прова
Филозофски факултет
Скопје, 1995

EVELYNE SCHEID-TISSINIER, *Les usages du don chez Homère*, Presses universitaires de Nancy, 1994, pp. 325, 8⁰.

Универзитетот во Нанси, Франција, веќе подолго време се јавува како издавач на сериозни научни студии поврзани со класичната филологија, класиката и антиката воопшто. Во рамките на универзитетската едиција, публикувани се, на пример, студијата на L. Bohec „Антигон Досон – крал на Македонија“, „Грчкиот дијалект во Елида“ на A. Thévenot, а не треба да се губат од предвид и трите трудови на реномираниот класичен филолог Cl. Brixhe, чиј наслов „Есеј за источниот грчки јазик“, како и делата издадени во негова едиција – „Грчката *κοινή*“ и „Студии за стариот Крит – историја, писма, јазици“ се здобија со значително влијание во научниот свет.

Во редот на делата публикувани од оваа издавачка куќа, се јавува сега и студијата „Употребите на дарот кај Хомер“ од класичниот филолог Евелин Шајд – Тисиние. Тематиката обработена во ова дело, како и пристапот кон оваа научна проблематика не се скорешни. Тие ги влечат своите корени, па и ги унифицираат изнесените ставови на неколку претходно објавени научни трудови. Пред сè тука доаѓа Marcel Mauss со неговиот „Есеј за дарувањето“, а особено E. Benveniste со статијата „Дарот и размената во индоевропскиот вокабулар“, објавена уште во 1951 година. Во истата година, како продолжение на статијата на Benveniste, објавена е студијата „Правото и пред-правото во античка Грција“ на L. Gernet. Битно е да се нагласи дека обајцата (Benveniste и Gernet) своите истражувања и заклучоци ги сместуваат во рамките поставени во најголем дел од Marcel Mauss. Најпосле, со свој придонес кон обработката на оваа тематика се јавува и M. Finley со трудот „Одисеев свет“, во кој особено прецизно ги разработува, пред сè, свадбените размени посведочени кај Хомер.

Земајќи ги, значи, како појдовна точка схемите поставени од M. Mauss во неговиот „Есеј за дарувањето“, овој труд е со намера да ги обработи улогата и местото на практиката на примопредавањето и размената во светот кој ни го доловуваат Хомеровите епови. Е. Ш. – Т. евидентно ја следи антрополошката, па и социолошката перспектива од која се воделе Бенвенист, Жерне и Финли. Сепак, и самата обрнува внимание дека документите со кои располагаме не се етнографски дела, туку литературни текстови кои припаѓаат во родот на епојата. Затоа, реал-